

GORAN NIKŠIĆ

dipl. ing. arh., voditelj Odsjeka za staru gradsku jezgru, Grad Split

Marko Andrijić i njegov doprinos dalmatinskom renesansnom graditeljstvu

doktorska disertacija

Mentor: akademik Igor Fisković, red. prof.

Disertacija je obranjena 19. srpnja 2012. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, pred povjerenstvom:

dr. sc. Predrag Marković, izv. prof.

dr. sc. Zlatko Jurić, red. prof.

dr. sc. Zlatko Karač, doc.

SAŽETAK

Iako je još Cvito Fisković na temelju arhivskih podataka izvukao iz zaborava među prvima od dalmatinskih majstora upravo Marka Andrijića, ocrtavši njegov životni put i djelovanje u domaćoj i stranoj sredini, a njegovim glavnim djelima u korčulanskoj katedrali – završetku zvonika i ciboriju – pridao značaj koji zaslužuju, ipak je ostalo još mnogo posla da se mjesto tog stvaraoca čvrsto usadi u hrvatsku, pa i europsku, povijest umjetnosti i graditeljstva.

U radu se postavlja Andrijićev rad u kontekst korčulanskih i dubrovačkih prilika toga vremena, kada su klesarske radionice korčulanskih majstora, raspolažući najkvalitetnijim kamenom iz obližnjih kamenoloma, vodile glavnu riječ u opsežnim graditeljskim pothvatima. Državne narudžbe se odnose na užurbano moderniziranje gradskih utvrda pred nadolazećom turskom opasnosti. Bogati trgovački i aristokratski sloj obnavlja stare i gradi nove palače i ljetnikovce. Crkva isto tako obnavlja i gradi, a u Korčuli je katedrala veliko gradilište kroz čitavo petnaesto stoljeće.

U istraživanju partnerskih odnosa pojedinih majstora i njihovih radionica, o čemu postoje znatni podaci, prije svega u dubrovačkom arhivu, autor se služi genealoškom rekonstrukcijom Andrijićeve i srodnih obitelji, jer postaje jasno da

je većina poslovnih nastupa vezana uz rodbinske odnose.

Analizirajući građevine u kojima je dokumentiran Andrijićev rad, prije svega na korčulanskim fortifikacijama i katedrali, majstoru se pripisuje autorstvo velikog dijela tih građevina. Premda su mu se i do sada pripisivale pojedine gradnje, njegova je titula protomajstora svih javnih gradnji bila nedovoljno razjašnjena. Nakon ovog istraživanja postaje jasno da je Marko Andrijić projektant cjelokupnog zahvata modernizacije korčulanskih zidina koje je u potpunosti na razini tadašnje europske teorije i prakse.

Do sada je dokumentima bio potvrđen Markov rad na dovršetku zvonika i na ciboriju iznad glavnog oltara korčulanske katedrale. Ta njegova remek-djela se detaljno analiziraju arhitektonskom metodom, prije svega iscrpnom proporcijском analizom koja je ključ u razumijevanju projektantskog postupka. Utvrđuje se da je Andrijić stvorio novi tip dalmatinskog zvonika koji je postao model za gradnju niza zvonika s ložom i kupolom, počevši od hvarskih koji su najbliži svome uzoru, preko provincijskih pokušaja na otocima i duž obale, pa sve do baroknih transformacija toga tipa kojemu se autor odavno zaboravio.

U korčulanskoj katedrali prepoznaje se još niz Andrijićevih doprinosa, od kojih je najvažnija transformacija građevine njezinim podizanjem u visinu dodatkom tribina nad bočnim brodovima, a na pročelju rascvjetavanjem do tada stroge arhitekture u obilnom klesarskom uresu u kojemu se osjeća radost stvaranja.

Kao rezultat istraživanja prepoznaje se Marko Andrijić kao vrstan arhitekt, na razini najvećih dalmatinskih graditelja na razmeđu srednjega vijeka i renesanse. Čvrsto ukorijenjen u tradiciji svoje radionice, izvrstan klesar i još bolji arhitekt, Andrijić je istovremeno vizionar koji je višestruko zadužio dalmatinsko graditeljstvo stvorivši par vrhunskih ostvarenja koja poslije njega nitko nije dostigao.